

SOCIAAL - HISTORISCHE NOTITIES OVER HET
KERKDORP METERIK - HORST

door

P. JACOBINUS JENNISKENS O. F. M.

Aan de oostelijke rand van de Peel ligt een klein dorpje, Meterik. Het is een van de vijf kerkdorpen van de uitgestrekte gemeente Horst in Noord-Limburg. Het aantal inwoners van Meterik bedraagt ongeveer 1300.

Over het verleden van dit kerkdorp volgen hier enkele notities. Deze zijn zeer onvolledig en summier, daar wij niet in de gelegenheid waren meer gedocumenteerd te werk te gaan. Hoewel de meeste gegevens Meterik betreffen, zullen wij ons niet tot dit kerkdorp beperken. Meterik kan immers gezien worden als een specimen van de ontwikkeling, die zich in de levenswijze en de bestaansvorm van de bewoners van Oost-Noord-Limburg heeft voltrokken op het eind van de vorige en het begin van deze eeuw. Dit artikel wil derhalve enkele aanknopingspunten geven voor een meer uitgewerkte studie over de sociale historie van dit gebied.

Cultuurlandschap en oudste nederzettingen

Het landschap van Noord-Limburg, oostelijk van de Peel, heeft waarschijnlijk zeer lang een sterk wisselend karakter gehad. Naast gebieden van onvruchtbaar vliegzand, slechts begroeid met enkele zwerfdennen en struiken van de jeneverbess, de z.g. waggelen, vindt men er grote stukken betrekkelijk laag land, welke alleen geschikt zijn voor grasland. Hier en daar zeer scherp afgebakend vindt men er streken van vruchtbare zandgrond. De structuur van de ondergrond is zeer open. Door eeuwenlange bewerkingen zijn deze "velden" tot zeer goede cultuurgrond geworden.

Reeds in de praehistorie schijnen in deze streken mensen gewoond te hebben. Wisseling van klimaat en jaargetijde konden op deze afwisselende bodem gemakkelijk opgevangen worden en de primitieve

landbouw en veeteelt vonden er een natuurlijke bestaansmogelijkheid. Enige jaren geleden is er in deze streek een stenen handbeitel gevonden, die door het Bonnefantenumuseum te Maastricht gedateerd werd in het Neolithicum, dus 5000-7000 voor Christus. In dit tijdperk was er reeds sprake van een sedentaire landbouw en veeteelt, bloeiende pottenbakkerijen en werden er toen reeds gestileerde en gepolijste stenen gereedschappen gebruikt. 1)

Volgens Steffens 2) zijn de gehuchten onder Horst zoals Meterik, Middelijk, Oostenrijk en Schadijk, naar ligging en inrichting van de woningen een trouw beeld van oud-germaanse nederzettingen. Men kan zich echter moeilijk een goed beeld vormen van de mensen, die in het begin van onze jaartelling deze streek bewoonden, omdat er verder weinig gegevens uit deze tijd zijn. De eerste schriftelijke getuigenissen geeft Steffens in een verzameling uit de administratie van de Kasteelheren van "Ter Horst" en uit het archief van de kerk van Horst. Oude pachtakten vermelden de namen van personen en percelen grond. Deze namen worden nu nog in het dialect gebruikt. De komende ruilverkaveling zal waarschijnlijk wel een eind maken aan het gebruik van deze overgeërfde naamsaanduidingen. In deze oude namen vindt men vaak de herkomst van een stuk grond terug; ook vertellen ze soms iets van de wijze waarop de grond verdeeld werd bij een erfenis.

Gebruik van eigennamen

Typisch voor het gebied is het gebruik van bijnamen of roepnamen. Deze komen echter vrijwel uitsluitend voor bij "gezeten" families of voor "plaatsen", zoals de boerderijen hier wel genoemd worden. Het merkwaardige is, dat eerst de algemene naam genoemd wordt en dan de voornaam. Bijvoorbeeld: Wienen Handrie of Olieslagers Frans. Het valt op dat de namen tevens een beroep aangeven. Over deze namen alleen zou al een uitgebreide stu-

die te maken zijn; men vindt er honderden zeer sprekende namen. Het gebruik van deze namen neemt tegenwoordig sterk af. Vooral de kinderen gebruiken veel meer dan vroeger de officiële naam. De ontwikkeling en ontsluiting van deze streek zal grote veranderingen meebrengen; het volkseigen zal wellicht meer en meer verdwijnen. Of het waardevolle hierin bewaard en tijdig vastgelegd kan worden valt ernstig te betwijfelen. Pogingen daartoe worden wel gedaan door de Centrale Commissie voor onderzoek van het Nederlandse Volkseigen te Amsterdam 3). Een heemkundige kring van de Jong Studentenvereniging te Horst heeft vóór 1940 veel waardevolle gegevens verzameld, maar voorzover bekend zijn deze door oorlogshandelingen verloren gegaan 4).

Ontwikkeling van landbouw en veeteelt

Over de toestand en de ontwikkeling van de landbouw in deze streek is onlangs een interessante studie verschenen van Claessens 5). Tuinbouw was er in de vorige eeuw niet, alleen misschien enkele traditionele teelten voor eigen gebruik. Het menu was zeer eenzijdig en bestond over het algemeen uit produkten van eigen bedrijf. Van Gogh zou zijn "Aardappeleters" in Noord-Limburg geschilderd kunnen hebben; voorbeelden lagen voor het grijpen. De boerderijen hadden meestal wel een boomgaard, maar de opbrengst is niet groot geweest, omdat een goede verzorging ontbrak. Het brood werd veelal zelf gebakken; hier en daar vindt men nog de z. g. bakhuisjes. De boter werd zelf gekarnd, totdat er zuivelfabriekjes kwamen. Er bestond een natuurlijke ruilhandel; boter en eieren werden bij de winkelier ingeruild tegen winkelwaren. De boeren zelf gingen met hun waar naar de markt, tot in Duitsland toe. Er is pas verbetering in de handel gekomen door de samenwerking in coöperatief verband.

Oudere mensen kunnen U nog vertellen over de komst van de kunstmest, over het in gebruik nemen

van de eerste machines, over de wijze van werken 's Winters werd er op de boerderijen gedorst. Dit gebeurde aanvankelijk nog met de vlegel. Daarbij werden dorsliederen gezongen, om een vast ritme aan te geven voor de dorsers. Later werden de eerste dorsmachines gekocht. Dit was een hele gebeurtenis, zoals uit de verhalen blijkt. Deze dorsmachines werden met de hand gedraaid. Op de grotere boerderijen maakte men echter gebruik van paardentractie. Daarvoor werden vlak buiten de schuur de z.g. maneges aangelegd, waarin het paard dan "zijn rondjes liep". De pk's werden overgebracht op een drijfstang, die door een gat in de muur liep. Een andere krachtbron was de tredmolen voor een hond, die vooral bij het karnen en later ook bij het water pompen gebruikt werd. De hond moest daarbij in een groot wiel lopen, dat door zijn gewicht bleef draaien.

De veeteelt heeft op de gemengde bedrijven ook vroeger steeds een belangrijke plaats ingenomen. Behalve schapen had men hier ook koeien. Meestal waren het de kinderen die met de koeien naar het gras trokken. Bepaalde drinkplaatsen voor het vee waren gemeenschappelijk, maar het grasland schijnt toen al lang in eigen percelen verdeeld te zijn geweest. Deze percelen waren nog niet afgerasterd met prikkeldraad, zoals tegenwoordig, maar wellicht wel met struiken of z.g. wallen. Met de schapen trokken de herders of schepers naar de hei aan de rand van de Peel. De grotere schaapsboeren hadden in de Peel ieder hun eigen nachtverblijf, de hut geheten. Men weet nu nog de plaats te noemen waar die of die hut gestaan heeft.

Bestaansniveau

Het bestaan van deze mensen heeft zich gekenmerkt door hard werken en zuinig leven. Steffens vermeldt dat Horst en omstreken meerdere malen zwaar geteisterd werd door vreemde legers en hij

noemt personen en boerderijen - in Meterik b. v. de Crommetuyn - die door de rondtrekkende krijgsbenden werden gemolesteerd of platgebrand 6). De Vader van Jacob Merlo Horstius, een van de beroemde mannen van Horst, zou op het veld door muitende krijgslieden vermoord zijn. In hun zelfstandig bestaan werden de kleine boeren vaak bedreigd door armoede. Als de huisnijverheid, het weven, hun dan ook geen kost meer kon verzekeren, trokken ze naar elders om werk te zoeken, naar de Peel of ook wel naar Duitsland. Het weven aan de weefstoelen thuis schijnt iets eigens voor Horst geweest te zijn. De bijnaam, die de Horstenaar nu nog draagt, Dreumel, heeft hij te danken aan dit weven thuis.

De grotere boeren op het platteland konden het in tijden van nood wel klaren. Ze moesten wel wat zuiniger leven, maar werden toch niet met honger bedreigd. Ze waren alleen nog meer aangewezen op produkten van eigen bedrijf. Ook in de noodzakelijke kleding konden ze zelf vaak voorzien. De schapen leverden de wol, die de boeren geheel zelf bewerkten. Het vlas dat verbouwd werd, verschaftte hun het zware zelfgeweven linnen.

Gezelligheidsleven

Een kleine gemeenschap als Meterik in de vorige eeuw moet men zich voorstellen als een groep van rustige en hard werkende mensen, die voor afwisseling in hun bestaan niet veel meer verlangden dan een naburige kermis en het gewone dorpsvertier op zondag. Wel doet het merkwaardig aan dat men in Meterik van de vorige eeuw met misschien de helft van het huidige inwonertal veel meer café's gekend heeft. Men kan U 13 plaatsen aanwijzen waar vroeger een café heeft gestaan. Momenteel vindt men in heel Meterik 3 café's. De café's uit die tijd moeten er echter wel anders uitgezien hebben dan nu. Het ging er erg gemoedelijk toe; er was geen duide-

lijke afscheiding tussen de gelagkamer en de privé-woonruimte van de café-houder. Op zondagavond kwam dan een vaste groep kaarten, met een pot bier en een dampende pijp. Een van de kaarters bediende dan wel het touw van de schommelwieg om de baby des huizes zoet te houden. Buiten bij zo'n café lag meestal een beugelbaan: een lemen vloer, al of niet overdekt, waar met zware ballen rondom een staande ring gespeeld werd. Hier en daar ziet men dat spel nog in Limburg, maar het schijnt nu uit te sterven. Heel interessant schijnt de oude manier van puntentelling bij dit spel geweest te zijn. Met typische codenamen, die alleen door ingewijden begrepen werden, hield men de normale puntentelling bij.

Er heeft in de Meterik vroeger ook een herberg, een "uitspanning", gestaan voor de voerlieden, die met kar en paard langs kwamen, en wel op de plaats waar nu de boerderij de Speulhof ligt. Een weg waarlangs deze voerlieden hun transporten vervoerden - waarschijnlijk in de richting van Venlo, of zelfs naar Duitsland - draagt nog de naam Speulhofbaan. Mensen die dit persoonlijk meegemaakt hebben lever er niet veel meer. Wat men ervan weet te vertellen zijn nog slechts enkele anecdotes. Zo moet er in de Speulhof 's avonds laat eens een voerman aangekomen zijn toen alle slaapplaatsen en warme plekjes bij de kachel reeds bezet waren. Door een slimmigheid heeft hij toen toch nog het beste plekje weten te veroveren. Nadat hij zijn paard gestald had, begon hij, binnen gekomen, een verhaal op te hangen over zijn merkwaardig paard, dat zelfs haringen zou lusten. Het liep uit op een weddenschap en de voerman kreeg de aanwezigen zo ver, dat zij zijn paard een haring gingen voorhouden. Intussen kon hij zich van de beste plaats meester maken.

De café's, beugelbanen en herbergen schijnen volgens de gangbare goede gewoonten alleen toegankelijk geweest te zijn voor mannen. Voor de vrouwen schijnt er een ander soort gemeenschappelijk

vermaak bestaan te hebben in de z. g. spinnings. Wat het precies inhield is mij nog niet helemaal duidelijk. Vrouwen of alleen huwbare dochters uit een bepaalde buurt kwamen bijeen op een boerderij en zetten zich dan gezamenlijk aan het spinnen en breien. Natuurlijk werd daarbij het nodige over en weer gepraat. Mogelijk zijn deze bijeenkomsten weleens uitgroeid tot danspartijen of ander onschuldig vermaak met de jongelui uit de omgeving die deze spinnings altijd goed wisten te vinden. Men vertelt dat de bewuste boerderij voor ingewijden kenbaar werd gemaakt met b. v. een bezem, die buiten in de heg gestoken werd.

Onderwijs

In de Meterik werd al betrekkelijk vroeg een school opgericht. Volgens een aanstellingsakte van meester Tielen 7) werd de eerste school geopend in 1836. Het onderwijs schijnt voor die tijd op een behoorlijk peil gestaan te hebben. Steffens vermeldt dat men in het gebied van Horst indertijd goede onderwijzers kon vinden 8). Hoewel de leerplicht eerst vele jaren later werd ingevoerd, bestond er in Meterik een relatief grote belangstelling voor het onderwijs. De school had alleszins reden van bestaan. Wanneer later in de 90-er jaren en in het begin van deze eeuw de emancipatie van de boeren op gang komt, blijken er in Meterik betrekkelijk veel boeren te zijn die zich hiervoor inzetten, waarschijnlijk mede dank zij het goede onderwijs dat zij genoten hadden.

Men moet dit echter niet zien met de maatstaven van onze tijd. Zeker waren er ook mensen die niet lazen of konden lezen. Ook nu zijn er in dit boeren- en tuindersdorp nog wel mensen, die weinig belangstelling aan de dag leggen voor het gedrukte woord. Zo kon het onlangs nog gebeuren bij een boerengezin, dat men heel lang een mooi boek had gehad, maar dat het jammer genoeg met de evacuatie in de

laatste oorlog verloren was gegaan en dat men sindsdien nog geen nieuw boek had gekocht. Dit behoort echter tot de uitzonderingen.

De ongedrukte loopmare

In de besloten dorpsgemeenschap van Meterik heeft lange tijd de "macht van het blote woord" een belangrijke rol gespeeld, zeker toen het gedrukte woord nog niet zo'n gewichtige functie vervulde als in onze dagen. Het nieuws hoorde men van elkaar; het werd aan elkaar doorverteld. Uit deze tijd stammen talloze verhalen. Men krijgt de indruk dat er toen veel meer verteld werd. Merkwaardig zijn de nu bijna uitgestorven verhalen over spoken en heksen. Vooral rond de Peel moeten er vele gespeeld hebben. Zo was het vroeger algemeen gebruik, dat een boer die met een kar naar de Peel trok om daar turf te halen, altijd een houweel bij de hand moest hebben. Het was immers vaak gebeurd, dat in een van de wielen in plaats van 12 plotseling 13 spaken staken. Het paard kon dan de kar met geen geweld meer voor- of achteruit krijgen. Pas als de overbodige spaak er met het houweel uitgeslagen was, kon de tocht worden voortgezet.

Zeker hebben er nog andere naar bijgeloof helende praktijken bestaan. Bij een begrafenis moesten, wanneer men onderweg was met het lijk naar de kerk, hier en daar bossen stro verbrand worden. Heksen en spoken moesten uit de huizen geweerd worden door voor de deur een laag geel zand te strooien. Een spook kon dan niet binnenkomen zonder zich met zijn voetstappen in het zand te verraden. Men krijgt bij dit soort verhalen sterk de indruk, dat het nachtelijk spookbedrijf uitgevoerd werd door bepaalde personen, die hiervan soms wel verdacht werden.

Zonder veel moeite zou men bij de ouderen nog tientallen van dergelijke verhalen kunnen achterhalen. Met deze mensen zullen echter ook die verhalen

verdwijnen, want bij de jongere generatie zijn ze geen levend bezit meer. Wat er van waar is, en hoe men deze verhalen moet waarderen in het leven van deze mensen, is moeilijk te bepalen. Mogelijk hebben ze er zelf weinig van geloofd en was het vertellen ervan een aangename tijdpassering. Zo probeerden ze wellicht een beetje kleur aan hun leven te geven.

De landbouwcrisis

Het leven van deze zandboeren was inderdaad niet zo rooskleurig, vooral niet op het einde van de vorige eeuw, ten tijde van de landbouwcrisis. Dr. Drogen ging in zijn feestrede bij het 60-jarig bestaan van de Boerenbond in zijn geboorteplaats, Meterik, nog eens terug naar deze tijd van vóór de organisaties 9). De boeren op de zandgrond hebbengewerkt en geleefd, terwijl ze zelf niet wisten hoe arm zij waren. Kinderen en grijsaards, boer en boerin ploeterden op de schrale grond. Van de vroege morgen tot de late avond werkten zij voor een schamel bestaan. De zandboer bleef materieel arm, maar een rotsvast geloof gaf hem de moed en de kracht om door te werken. Op zijn lichaam droeg hij de sporen van het harde werken, maar zijn geest bleef fris. De boer op het zand zat in de ijzeren greep van gebrek aan financiële middelen om zijn bedrijf meer rendabel te maken; de crisistijd maakte velen boer af. Maar ook hier kwam de redding toen de nood het hoogste was. Leidende katholieke figuren hadden de oproep van Leo XIII in Rerum Novarum van 1891 begrepen en de emancipatie begon. De jarenlange indolentie werd afgeschud en de redding uit de stoffelijke nood was nabij. De geestelijkheid steunde en aktiveerde de boerenbelangen. De invloed van enkele onderwijzers - in Noord-Limburg o. a. Rutten uit Wanssum - is voor deze streek van groot belang geweest. Door cursussen en de aanleg van proefvelden vormden zij de jonge boeren-

stand. De ontwikkeling en samenwerking in coöperatief verband nam een aanvang.

Oprichting Boerenbond

Als een van de eersten in de wijde omtrek kreeg Meterik zijn Boerenbond. Bijna plotseling kwam het bewustzijn op, dat men samen sterk kon zijn en met de oprichting van de Boerenbond werd de grondslag gelegd voor een hechte en vruchtbare samenwerking binnen deze kleine gemeenschap. Dit feit is des te opmerkelijker omdat Meterik vrij afgelegen lag en moeilijk bereikbaar was, en vooral omdat het zelfs nog geen parochie was. Jong en oud moesten nog in Horst ter kerke. Dezelfde pioniers, die in 1896 de Boerenbond stichtten, zouden enige jaren later na veel strijd, maar vooral door sterke samenwerking hun streven voor een eigen parochie met succes bekrond zien.

Het is in Meterik vooral Joh. Drabbels geweest, die met enige medewerkers veel voor de boerengemeenschap in Meterik gedaan heeft. Zijn activiteit heeft zich echter niet tot zijn geboortedorp beperkt. Naast Truyen en Verheggen behoort hij tot de grondleggers van de L. L. T. B. (Limburgse Land- en Tuinbouwbond) met haar vele neveninstellingen ten behoeve van de boerenbevolking. Op zijn initiatief en onder zijn voorzitterschap werd op 10 dec. 1896 te Meterik de eerste algemene vergadering van de Boerenbond gehouden. Er werd gestart met het opvallend groot aantal leden van 276, die echter de eerste jaren niet alleen uit Meterik, maar ook uit Horst, Melderslo, Hegelsom en America afkomstig waren. Bittere noodzaak dwong de boeren hun belangen in eigen handen te nemen. De kunstmest was bekend geworden en de eerste gemengde veevoeders kwamen op de markt. De boeren zagen de mogelijkheden voor hun bedrijven. Controle op de kwaliteit was niet mogelijk en de boer werd al gauw de dupe van fraude. De coöperatieve aankoop waarborgde

lagere prijzen en het ontvangen van waar naar geld. Ook de afzet van produkten kreeg door samenwerking meer zekerheid. Maar niet alleen in materieel opzicht heeft de Boerenbond goed gewerkt, ook voor het algemeen, het maatschappelijke en culturele leven in de boerengemeenschap van Meterik heeft hij veel goeds gedaan. Door de sterke ruggesteun van de Boerenbond hebben veel verenigingen activiteiten kunnen ontplooien, waartoe zij uit zichzelf nooit in staat waren geweest. In hetzelfde jaar 1896 werd in Meterik ook de eerste onderlinge veeverzekering opgericht, waardoor het risico van het verlies van een kostbaar stuk vee gezamenlijk gedragen werd.

Bouw van een eigen kerk

Een hoogtepunt van de groeiende samenwerking in Meterik is wel geweest de bouw van een eigen kerk, geheel uit eigen initiatief en met eigen middelen. Ondanks de aanvankelijke tegenwerking heeft men zelf een kapel gebouwd met daarnaast een woonhuis voor de nog aan te stellen rector. Voorts werd een coöperatieve graanmolen gebouwd om uit de opbrengst daarvan de nodige garantie te krijgen voor het onderhoud van de kerk en zijn bedienaar. Het devies, dat nog steeds op de pas weer gerestaureerde molen prijkt, "Eendracht maakt macht", heeft in die eerste jaren van 1900 in Meterik zichtbare gestalte gekregen. Wijs beleid en taai doorzettingsvermogen hebben de grondslag gelegd voor een bloeiende gemeenschap. De molen voorzag niet alleen in het onderhoud van kerk en bedienaar, maar tevens in de behoefte van de boeren, die veel meel nodig hadden voor hun vee. Ver uit de omtrek kwamen de boeren met hun karren om hier hun graan te laten malen. Men vertelt nog, dat de wegen naar America soms zo slecht waren, dat de boer twee paarden voor zijn kar moest spannen. En de wegen moeten heel slecht geweest zijn, want een onderwijzer, die dagelijks naar America ging, heeft zelfs

een hond als trekdier voor zijn fiets moeten spannen.

Er is door de pioniers van Meterik ook met vooruitziende blik gewerkt. Dat heeft de kerk na de laatste wereldoorlog nog mogen ondervinden. In de beginjaren van de parochie hadden de pioniers op gepachte gemeentegrond een perceel dennenbos aangelegd, dat juist na de oorlog gekapt en verkocht kon worden, toen de kerk wegens verwoestingen voor grote schulden stond. Voor het eigenlijke ontstaan van de parochie en de bouw van de kerk verwijzen wij naar de geschreven geschiedenis door P. J. W. Jenniskens, overgenomen door het Sociaal Historisch Centrum voor Limburg te Maastricht 10).

Eigen parochie

Het streven naar een eigen zelfstandige parochie was alleszins gerechtvaardigd en toen men bij de tenuitvoerlegging geen medewerking maar openlijke tegenwerking ondervond, ging men in Meterik vechten voor "de goede zaak". Besloten werd om in Horst niet meer te offeren, maar alles in de eigen kerkenkas te storten. Ook nam ieder bij een begrafenis of bruiloft de laagste klas in Horst, terwijl het overige geld, dat ieder volgens zijn "stand" meer betaald zou hebben, weer bestemd werd voor de eigen kerk. Tegenwoordig, als men het gesprek op deze geschiedenis brengt, vertellen de mensen die het meegemaakt hebben nog allerlei details. Zo zou er op een zondagmorgen in Horst tegen een van de bomen op de markt een bord gespijkerd zijn met het opschrift: Offert voor de kerk van Meterik, voor de Boerenbond en voor Fleuren Driek zijn Kont. Fleuren Driek, overigens Hendrik Jenniskens geheten, was ook een van de drijvers naar zelfstandigheid. Men wilde hem even nemen, en de Boerenbond van Meterik - die van Horst werd pas in 1903 opgericht - was blijkbaar ook een doorn in het oog.

Men werkte in Meterik echter onverstoord ver-

der. Het was teleurstellend dat de aanstelling van een rector voor hun kerk uitbleef. In het onbewoonde "rectoraat" werd tijdelijk een coöperatieve winkel ingericht, waarvan de opbrengsten weer ten goede kwamen aan de kerk. Men bleef niet stil zitten en acties werden gevoerd om bekendheid te geven aan de stiefmoederlijke behandeling die Meterik ten deel viel. Er werd een prentbriefkaart ontworpen, waarop in een echte foto "het verweesde kerkje", de molen en het rectoraat stonden afgebeeld. Het resultaat kon niet uitblijven, al heeft het nog betrekkelijk lang geduurd voordat de parochie volledige zelfstandigheid verkreeg. Meer dan drie jaar stond de kerk leeg en daarna zouden er nog 20 jaren verlopen eer het rectoraat parochie werd. Pas in 1918 mocht er gedoopt worden en het begraven werd nog een jaar later pas toegestaan.

Ontwikkeling van de tuinbouw

Wij willen hier in 't kort nog wijzen op een ander belangrijk aspect van de groei en expansie van de gemeenschap van Meterik na 1900. Het gaat hier niet alleen om Meterik, maar om de betekenis van hetgeen daar gegroeid is voor heel Noord-Limburg. Het betreft de tuinbouw en de instellingen, die zich rond deze nieuwe tak van het boerenbedrijf hebben gevormd.

In 50 jaar is de tuinbouw uitgegroeid tot waarschijnlijk de belangrijkste vorm van bestaan in de gemeente Horst. Kleine bedrijfjes, die rond 1900 moeite hadden het hoofd boven water te houden, hebben in de tuinbouw een welvarend bestaan gevonden. De boeren hebben met tientallen een succesvolle omschakeling van hun bedrijf bewerkstelligd. Vooral na de oorlog heeft de tuinbouw rond Horst een grote vlucht genomen. De teelten zijn aangepast aan de marktbehoeften. Men gebruikt de nieuwste middelen en methoden, en de afzetmogelijkheid wordt gewaarborgd door een sterke veilingvereniging. In een

halve eeuw is er veel gebeurd, en de vruchten die de tuinders nu plukken zijn het resultaat van veel en moeilijk werk in het verleden. Een sociologisch-historisch onderzoek zou veel kunnen bijdragen tot een goede kijk op deze ontwikkeling en vooral een steun kunnen zijn voor een juist inzicht in sociale veranderingen, welke de grotere werkgelegenheid en welvaart met zich meebrachten. Ook voor een verdere noodzakelijke ontplooiing en ontsluiting van dit gebied tussen Peel en Maas zou een verantwoorde studie waardevolle adviezen kunnen geven.

Voor een eerste aanzet van de geschiedenis van de tuinbouw in Horst en omgeving, zouden wij gebruik kunnen maken van de feestrede, welke H. J. P. Verhaegh als voorzitter van de gouden tuinbouwvereniging op 9 januari 1962 te Meterik heeft gehouden. Wij laten het echter bij een verwijzing, daar de gegevens uit deze rede eveneens zijn overgenomen door het Sociaal Historisch Centrum te Maastricht 11). Weer lag het initiatief en de oprichting van de eerste tuinbouwvereniging bij enkele pioniers te Meterik. De eerste leden kwamen weer uit de wijde omtrek. Uit de noodzaak om een goede afzet voor de produkten te vinden, ontstond vanuit deze vereniging het streven naar de oprichting van de Coöperatieve Veiling Vereniging. Het begin is moeilijk geweest, maar de resolute aanpak was een gevolg van het feit, dat aan de tuinders van de dorpen een gelijkwaardig lidmaatschap bij de Venlose Veiling Vereniging geweigerd werd.

Door de Tuinbouwvereniging is in de loop der jaren veel gedaan aan onderwijs en voorlichting ten behoeve van de tuinders. In de toekomst zal de gespecialiseerde en intensieve tuinbouw rond Horst een steeds belangrijker plaats gaan innemen in de bestaansmogelijkheid van de bevolking. In de komende ruilverkaveling zijn nog enkele tuinbouwcentra geprojecteerd. Van belang zijn ook de opkomende teelten van b. v. kleinfruit en champignons, van welke laatste Horst in enkele jaren een belangrijk centrum is geworden.

Enkele andere instellingen en verenigingen

In een boeren- en tuindersdorp als Meterik hebben ook andere instellingen een grote rol gespeeld in de ontwikkeling van het sociaal-economisch leven sinds 1900. Daarvan is waarschijnlijk de Boerenleenbank de grootste en belangrijkste. Voor de veehouders is er geweest de oprichting van de Coöperatieve Zuivelfabriek en de Fokvereniging, welke beide na de laatste wereldoorlog een sterke evolutie en centralisatie hebben ondergaan. Voor het sociaal-culturele leven zouden nog te noemen zijn de Boerinnenbond en de organisaties voor de jeugd. Voorts clubs en verenigingen, die er zijn op het gebied van sport en ontspanning. Al deze verenigingen hebben het leven op het platteland en met name ook in Meterik sterk bepaald. Hierin begint zich echter de laatste jaren een wijziging af te tekenen.

Sociale verschuivingen

Het maatschappelijk leven is vooral de laatste jaren na de oorlog aan verandering onderhevig. De groei van het aantal inwoners loopt terug. Meerdere jongeren, die in de land- en tuinbouw geen emplooi kunnen vinden, trekken naar elders. De gemiddelde leeftijd van de inwoners schijnt naar boven te schuiven, mede tengevolge van de expulsie van deze jongeren. Zoals elders op het platteland treedt ook hier een proces van "vergrijzing" op. Diverse verenigingen van culturele en technische aard hebben te kampen met een soort bloedarmoede door gebrek aan jongere krachten. Het maatschappelijk leven kan hierdoor sterk belemmerd worden. De belangstelling voor bepaalde activiteiten neemt af. Voor het verenigings- en organisatieleven is hier en daar geen animo meer. Er is een andere belangstelling aan het groeien, vooral onder de jongeren. Nieuwe vormen van verenigingen en van maatschappelijke omgang ontbreken echter nog.

Dit is wel duidelijk, daar ook in Meterik de moderne sociale structuurveranderingen, die wij elders op het platteland zien, zich voordoen. De sociale problematiek heeft op het platteland waarschijnlijk zijn eigen vormen; een mogelijke oplossing zal ook haar eigen gestalte moeten hebben. Alleen een duidelijk beleid, gebaseerd op een verantwoorde kennis van de sociale historie en de hedendaagse sociale problematiek zal nieuwe wegen en vormen kunnen aangeven voor het sociale leven van het kerkdorp Meterik.

Drachten

Jacobinus Jenniskens O. F. M.

Noten:

- 1) Wordt bewaard bij P. J. H. Jenniskens, St. Maartensweg 10, Horst.
- 2) Steffens, A., Geschiedenis der Heerlijkheid en Heren van Ter Horst in het land van Kessel, Roermond 1888.
- 3) Centrale Commissie voor Onderzoek van het Nederlandse Volkseigen, Nieuwe Hoogstraat 17, Amsterdam-C. Afdelingen: Dialectologie, Volkskunde en Naamkunde, Medewerkster: Mej. P. L. F. Janssen, St. Jansstraat 14, Horst.
- 4) Zou bewaard zijn bij Driessen. Loevestraat 10, Horst.
- 5) Th. J. A. H. Claessens, De ontwikkeling van de landbouw in Venray; Horst en Sevenum (1850-1914).
Uitg. van Sociaal Historisch Centrum voor Limburg, Maastricht 1962.
- 6) Steffens, a. w. Merlo Horstius.

- 7) Aanstellingsacte tot onderwijzer, bij Wed. Tiel-
len, St. Jansstraat 12, Horst.
- 8) Steffens, a.w., Onderwijs.
- 9) Verslag 60 jaar Boerenbond Meterik, Feestrede
door Dr. Ir. W. J. Droesen.
- 10) Overgenomen door het Sociaal Historisch Cen-
trum te Maastricht van:
J. W. Jenniskens, Crommetuynstraat 50, Horst.
  - a) originele correspondentie van het bisdom bij
Z. E. H. Pastoor te Meterik.
  - b) afschrift daarvan bij J. Jenniskens, St. Jans-
straat 54, Horst.
  - c) uitvoerige beschrijving bij J. M. M. J. Tacken,
Schadijkerweg 6, Horst.
- 11) Overgenomen door het Sociaal Historisch Cen-
trum te Maastricht van:
H. J. P. Verhaegh, Speulhofsbaan 44, Horst.

Geschiedenis van de kerk te Meterik

Vijftig jaren is een lange tijd. En dat er in zo'n tijd veel kan gebeuren kan men zien als men de geschiedenis van onze kerk nagaat. De mensen van de Meterik hadden het rond de laatste eeuwwisseling bij het vervullen van hun godsdienstplichten nog lang niet zo gemakkelijk als wij dat nu hebben. Zij moesten bij weer of geen weer, bij licht en bij donker, steeds de verre weg afleggen naar Horst. En nu moeten wij ons dat niet al te licht voorstellen. Dat moest allemaal te voet gebeuren en niet over de prachtige wegen, zoals wij ze thans kennen maar vaak, vooral in de winter, over modderwegen; en de gewone grintwegen, zoals wij ze nog wel allemaal gekend hebben, waren toen ook verre van ideaal. En oudere mensen beweren ook nog dat het vroeger veel meer sneeuwde dan tegenwoordig. Of dat in werkelijkheid zo is doet weinig ter zake, maar een feit is, dat er vroeger veel meer heggen en struikgewas langs de weg stonden, zodat de sneeuw er gewoonlijk op hopen kwam te liggen. En omdat de goede mensen van toen, als dat enigszins kon, drie maal naar de kerk gingen, moest al vroeg in het donker de weg naar Horst worden gemaakt en zo kon het gebeuren dat de jongedames van toendoor de hoge sneeuw naar de kerk stapten met de "bouwschoenen" - zoals wij dat zouden uitdrukken - van de jongens aan hun voeten. Ook naar het Lof ging men trouw te voet, alsook de mannen naar de H. Familie. Maar bij dit alles was het geen wonder dat, vooral bij slecht weer, toch wel eens onder de Meterikse mensen gedacht moet zijn of het niet mogelijk zou zijn om misschien hier zelf een kerk te bezitten en de H. Mis te kunnen horen. En dat het niet bij gedachten bleef, bewijst wel het feit dat er op het einde van de vorige eeuw reeds meermalen stappen werden ondernomen voor het verkrijgen van een kapel, doch deze waren steeds zonder resultaat. Toen kwam echter in 1898 het besluit van de ge-

meenteraad van Horst om een nieuw ziekenhuis te stichten, wat tevens zou worden ingericht voor het opnemen van armen en ouden van dagen. Daarbij zou dan een rector worden aangesteld. Toen voelde men hier aan de Meterik ook weer ineens de grote behoefte aan een eigen kapel met een rector om hier de godsdienstplichten te kunnen vervullen, om nog niet eens te spreken over het grote goed wat zou worden bereikt voor vele moeders, voor ouden van dagen en voor de kinderen, die steeds de verre afstand naar Horst moesten gaan om er de catechismusles bij te wonen.

Daarom werd thans besloten, kostte wat het kostte, om door te zetten. Enkele personen wendden zich tot de toenmalige deken van Horst, L. Janssens. Deze voelde heel weinig voor een kapel te Meterik, maar zei tot hen: "Helpen kan ik U niet, tegenwerken zal ik U ook niet. Gaat naar de bisschop, zoals die doet is mij goed".

Dit resultaat was misschien niet direkt denderend, het was toch ook niet zonder hoop, en met vertrouwen togen de heren J. Drabbels en P. J. Tacken naar het Bisdom. Wegens ziekte van Mgr. Boermans werden zij ontvangen door de secretaris van het Bisdom, Mgr. v. Meijel, die hen welwillend te woord stond en beloofde hun zaak gunstig voor te staan bij de bisschop, Hij adviseerde hen om ook eens te gaan praten met de Vicaris Generaal, Mgr. Hoefnagels. Deze was goed bekend aan de Meterik, was hier meermalen geweest en zei, dat een kapel hier goed zou kunnen bestaan en dat die er reeds lang had moeten zijn. Hij gaf hen de verzekering van zijn steun en zij gingen tevreden en vol goede hoop weer huiswaarts.

Enige dagen daarna werd in de school alhier een vergadering belegd en de beide heren, die naar de bisschop waren geweest, deelden het resultaat van hun besprekingen mede. Verheugd werd hier besloten om krachtig samen te werken om het doel te bereiken en er werd een voorlopig bestuur gekozen voor de uitvoering van de verdere werkzaamheden.

Op 6 september 1898 ontving de heer J. Drabbels van de H. E. H. Deken een schrijven om op de pastorie te komen en op het bepaalde uur meldden zich J. Drabbels, P. v. Thiel, het hoofd der school en P. J. Tacken. In tegenwoordigheid van de beide H. H. Kapelaans namen zij van deken Janssens de voorwaarden in ontvangst zoals de bisschop deze per brief had gedecreteerd. Ter verkrijging van een rector te Meterik was nodig: 1e een kapel, 2e een rectoraat, 3e elk jaar f 500, -- voor het onderhoud van de rector. De deken voegde er nog aan toe: "Dat is bezwaarlijk, ge zult er de hele Meterik mee uitputten". De heer Drabbels antwoordde: "Dat is zeker bezwaarlijk, maar wij zullen toch zorgen, dat wij ermee klaar komen".

In de vergadering die daarna in de school werd gehouden en waar de voorwaarden van de bisschop bekend werden gemaakt, werd besloten om zo spoedig mogelijk te beginnen met de werkzaamheden, die nodig waren voor de bouw van een kapel. Er werd besloten om een geldinzameling te houden om de bouwkosten te bestrijden. In één rondgang werd f 33.000, -- opgehaald, het beste bewijs dat het de mensen ernst was met het bouwen van hun kapel. Er werden stenen gekocht bij Rambaghs in Castenray. Met grote ijver werden ze door de boeren gehaald en er kwamen soms meer dan 20 karren tegelijk aan. De hele buurt hielp bij het afladen en de gekochte stenen waren spoedig hier. Toen werden er alweer nieuwe gekocht bij Mooren in Meerlo met hetzelfde gevolg; ze waren ook spoedig ter plaatse. Onze mensen hadden echter te vroeg gejuicht; ze meenden dat ze al bijna klaar waren, maar toen kwam de ontgoocheling: de tegenwerking en veel meer dan ze hadden kunnen dromen.

De inwoners van Horst-Dorp begonnen zo zoetsjesaan te merken dat het er ondanks alles van ging komen om een kapel te bouwen en toen zagen vooral de neringdoenden en zakenmensen daar financieel nadeel van komen; immers als de mensen niet meer in Horst naar de kerk zouden gaan, zouden ze daar ook

niet meer of tenminste veel minder hun inkopen doen.

Verder bleek ook nog dat de burgemeester, Th. Houba, sterk gekant was tegen het streven van de bewoners van de Meterik tot het verkrijgen van een eigen kapel met rector. Tot overmaat van ramp kwam ook deken Janssens zijn destijds uitgesproken woorden en beloften niet na en ging ook fel tegenwerken. Daar er heel wat geld nodig was voor de bouw van de kapel werd besloten om een verzoekschrift tot de gemeente Horst te richten om subsidie. Toen de gemeenteraadsvergadering gehouden werd, waarop de subsidie-aanvraag zou worden behandeld, gingen vele mensen van de Meterik luisteren. Na opening van de vergadering stelde de burgemeester direct het voorstel aan de orde om op de subsidie-aanvraag afwijzend te beschikken. Hij voegde er nog aan toe: "Dan kunnen die van de Meterik naar huis gaan".

Het voorstel kwam in stemming en het werd met algemene stemmen aangenomen, uitgezonderd die van Peter Hendrik Derix, het Meterikse raadslid. Deze zei dat de kapel er toch wel zou komen, maar dat hij ook gaarne gezien had dat ook de gemeente geholpen had.

Hierna meende men in Horst-Dorp dat het nu wel afgelopen zou zijn met de plannen om een kapel te bouwen, wegens gebrek aan geldmiddelen. Meterik werd in die dagen in Horst-Dorp overal en in alle toonaarden het voorwerp van spot. Het liep werkelijk de spuigaten uit en men maakte het wat al te bont. Zo werden ter gelegenheid van de veemarkt, enige dagen na de gemeenteraadsvergadering, ledige sigarenkistjes tegen de bomen gespijkerd op het marktplein met het opschrift: "Offer voor de kapel te Meterik". Onnodig te zeggen dat er aan spotters en lachlustigen geen gebrek was.

Kort daarna werd aan veldwachter van den Beuken opdracht gegeven om de inwoners van Meterik ter vergadering op te roepen in de school te Meterik, een vergadering die nog diezelfde dag gehouden werd. Zeer velen waren in de school aanwezig en

men was zeer nieuwsgierig wat er zou gaan gebeuren. De H. E. H. Deken en de beide kapelaans kwamen ter vergadering en de deken vertelde dat men maar niet met bouwen moest beginnen want, zo zei hij: "Al hebt ge ook de kapel kant en klaar en het rectoraat erbij, dan krijgt ge nog niet een rector". Hij voegde er ook nog aan toe, dat het volk verkeerd werd ingelicht door de voormannen, die hij nota bene "volksmenners" noemde. Deze mededelingen werden onder protest en met verontwaardiging ontvangen, maar de deken had niet kunnen bereiken dat het vertrouwen in de leiders geschokt werd.

Besloten werd om zich tot het Bisdom te wenden en vol vertrouwen op een goede uitslag ging men door met de voorbereidingen voor de bouw van een kapel.

Op 11 februari 1899 bereikte een brief het Bisdom en op 16 februari d. a. v. kreeg J. Drabbels van Mgr. Hoefnagels ten antwoord, eraan herinnerend wat hij al eerder gezegd had, dat men zich voor dergelijke kerkelijke zaken, waarin de bisschop diende te beslissen, gerust ook in de toekomst tot Mgr. de bisschop of zijn secretaris, Mgr. v. Meijel kon wenden maar nog liever via de H. E. H. Deken. Aan die bemiddeling van de deken hadden ze echter niet veel, want bij een gelegenheid dat er afgevaardigden van de Meterik op de pastorie waren, werden ze niet ontvangen en werden gewoon aan de deur gezet. De deken kwam zelfs naar de Meterik om de stenen te kopen die reeds hier waren voor de kapelbouw; die waren echter niet te koop.

De koster van Horst maakte het nog wat mooier. Niemand was zo kwaad als hij. De reden hiervan was niet moeilijk te raden. Bij een trouwpartij, als er een vrouw ter kerke ging, bij een begrafenis, enz., hield de koster de hand open en hij kreeg er blijkbaar goed wat in. Hij zag zich het beste deel ontglippen als de Meterikse mensen niet meer in Horst naar de kerk kwamen. Tussen twee haakjes was dat ook al de ergste drijfveer voor de handelwijze van deken Janssens - de centen - als hij zijn Meterikse schaapjes ging kwijtworden. Van die koster was het

dus geen wonder dat hij zo woedend was en het kwam zelfs zover dat hij zijn mond niet meer open deed tegen de Meterikse mensen en hij zei toen deze heel erg lelijke woorden: "Ze motten die koel dao an de Miëterik ma toewmake mit de Miëterikse boere". Zoals men weet was er op de plaats waar nu de kerk staat een kuil. De boeren hielpen allemaal om die te dempen en het grondwerk werd allemaal door de Meterikse mensen verricht.

Intussen was men met de voorbereidingen zover dat op 1 mei 1899 in tegenwoordigheid van vele Meterikse mensen de eerste steen van de kapel kon worden gelegd.

Nu de subsidie-aanvraag door de gemeente was geweigerd, werd naar andere middelen gezocht om tot een vast inkomen te geraken voor het onderhoud van een rector. De oplossing werd gevonden door de oprichting van een coöperatieve graanmolen. Alle ingezetenen zegden hun steun toe en men had dus een nieuw middel, waarvan een flinke winst verwacht kon worden. Door J. Drabbels werd een perceel grond afgestaan in het Molenveld en daarop verrees de molen, die op haar kap het devies kreeg: "Eendracht maakt macht", een devies wat door onze voormannen werd opgevolgd en wat zoveel heil en zegèn heeft afgeworpen. Er werd ook besloten om maandelijks langs de huizen te collecteren en niet meer te offeren in de kerk te Horst, noch aan andere collecten of inzamelingen enige bijdrage te verlenen, voordat aan het rechtmatig verlangen was tegemoet gekomen.

Teneinde de gedragslijn te volgen zoals Mgr. Hoefnagels had aangegeven, werd in augustus 1899 weer een onderhoud aangevraagd bij de H. E. H. Deken. In het antwoord daarop was het volgende te lezen: "Uw bezoek bij mij om over zaken van de Meterik te spreken acht ik geheel nutteloos en vergeefs. Mijn gevoelens omtrent de kapel, een rector, een kapelaan of pater, om 't even wat het is, is U genoegzaam bekend en is onveranderd gebleven. Een toenadering tussen U en mij omtrent deze zaak is

onmogelijk en daarom herhaal ik nog eens, laat dat drijven voor Uw kapel en laat de mensen geen geld uitgeven voor een doel, dat niet te bereiken is. Uw drijven heeft al meer dan te veel onenigheid gesticht in de parochie en de gemeente".

Hierop richtte de heer Drabbels weer een schrijven tot de deken waarin hij meedeelde dat men te Meterik het voornemen had om zich tot het Bisdom te wenden, daar het scheen dat de weg door bemiddeling van de H. E. H. Deken was afgesneden en ze wilden toch liefst niet stilzitten. Het antwoord kwam prompt en het bevatte niets nieuws. "Ik moet opmerken dat U in elke brief van het Bisdom en bij elk bezoek aan het Bisdom is geweest op de noodzakelijkheid van samenwerking met de heer burgemeester en de deken. Zonder deze samenwerking is voor U, ook van het Bisdom, niets te verwachten. Deze samenwerking is echter thans, na al het gebeurde, meer dan ooit onmogelijk".

Het was waarlijk of alle boze machten zich tegen de Meterik keerden. Op 7 oktober 1899 ontving J. Drabbels van de deken plotseling het volgend briefje: "Ik verzoek U beleefd op zondagmorgen na de Hoogmis op de pastorie te willen komen".

Door J. Drabbels, P. v. Thiel en P. J. Tacken werd aan dit verzoek gevolg gegeven. Behalve de deken waren ook burgemeester Houba en wethouder Geurts op de pastorie. De deken deelde mede dat hij een schrijven van de Bisschop had ontvangen met enkele vragen, welke hij verzocht te beantwoorden. Deze vragen luiden als volgt: 1e Is de kapel klaar?, 2e Is het rectoraat klaar?, 3e Is er een bestaan voor de rector? Joh. Drabbels beantwoordde de vragen: "De kapel is bijna klaar, het rectoraat nog niet en het bestaan van de rector ook nog niet, doch wij zullen overal voor zorgen. Door de tegenwerking is er vertraging in gekomen. Kom maar eens kijken Mijnheer Deken!" De deken zei: "Ik zal me wel wachten". Hierna was de zaak afgehandeld en de Meterikse afgevaardigden konden weer vertrekken.

Intussen werd de laatste hand gelegd aan de bouw van de kapel en de bouw van de molen ging flink vooruit. Op 2e Kerstdag 1899 kon de molen proefdraaien.

Begonnen werd ook met de bouw van het rectoraat. Van de heer W. Bos werd een perceel grond gekocht. Met de bouw werd ras begonnen en na gereedkomen van dit gebouw werd het voorlopig gebruikt tot exploitatie van een coöperatieve winkel totdat het voor de bewoning door de nieuwe priester nodig zou zijn. Er verliep enige tijd zonder dat er verder iets bijzonders gebeurde, maar er is een spreekwoord dat zegt: Stilstand is achteruitgang" en gedachtig dit spreekwoord richtte de heer Drabbels maar weer eens een schrijven tot het Bisdom waarin hij vroeg tot aanstelling van een rector over te gaan. Dit gebeurde in augustus 1900 en het schrijven van W. Linssen, secretaris van het Bisdom bevatte de mededeling dat er nog eens aan werd herinnerd dat al de aangelegenheden over deze zaak eerst in handen zouden worden gelegd van de H. E. H. Deken van Horst, die toch de rechtmatige pastoor was. Anders konden ze niet door het Bisdom in behandeling worden genomen. Overigens bestond er ook weinig kans dat aan het verzoekschrift gevolg zou kunnen worden gegeven wegens de bestaande overwegende bezwaren.

Het was om de moed te verliezen, maar men bleef niet bij de pakken neerzitten. Integendeel. Niettegenstaande het teleurstellende en weinig moedgevend antwoord van het Bisdom bleef men toch onvermoeid doorgaan met de geldinzameling. Op 1 januari 1901 sloot de coöperatieve molen haar boeken af en toen bleek dat er een flinke winst gemaakt was en zodoende was het inkomen van de rector, ook voor de toekomst, voldoende gewaarborgd.

Op 19 februari 1901 wendden de bewoners van Meterik zich nogmaals tot de Bisschop om met aandrang de benoeming van een rector te verzoeken. Men kon thans voldoen aan de gestelde voorwaarden. De kapel en het rectoraat waren klaar en de onder-

tekenaars verplichtten zich om jaarlijks 500 gulden bij te dragen in het onderhoud van de priester. De maat was echter nog niet vol en ook op dit request werd afwijzend beschikt. In het schrijven van secretaris Linssen stond, dat Mgr. Drehmans, die intussen Mgr. Boermans was opgevolgd, geen termen aanwezig achtte om de prosynodale vergadering te verzoeken een voorstel tot wijziging te doen, omdat zich daarvoor naar het oordeel van de bisschop evenmin omstandigheden hadden voorgedaan.

Ondank's het bijna hopeloze van het geval bleef men vechten voor de goede zaak en het voorlopig bestuur richtte zich op 18 maart 1901 met het volgende schrijven tot de H. E. H. Deken: "Hoogeerw. Heer-Ondergetekenden, leden van het voorlopig bestuur van de kapel te Meterik, nemen hierbij de eerbiedige vrijheid zich tot U Hoog Eerw. Heer te wenden onder mededeling van: 1e Dat zij als antwoord op hun laatste verzoekschrift om een rector aan Z. D. H. de Bisschop van Roermond de teleurstellende mededeling ontvingen, dat er zich geen omstandigheden hadden voorgedaan, die Mgr. aanleiding konden geven om aan de prosynodale vergadering van 1901 een voorstel te doen tot wijziging van het besluit van oktober 1899. 2e. Dat zij toch aan alle voorwaarden, die eertijds gesteld werden, kunnen voldoen. 3e. Dat zij in 1899 aan de H. E. H. Deken mededeelden, dat zij op 't ogenblik nog geen woning, noch middelen van bestaan voor een rector hadden, doch dat zij er uitdrukkelijk bijvoegden daarvoor te zullen zorgen. 4e. Dat de verklaring van de H. E. H. Deken: "Ik kan U niet helpen, doch ik zal U ook niet tegenwerken", hun het voornemen deed opvatten door te zetten en dat zij daarom ook niet schroomden over te gaan tot het bouwen van de kapel. 5e. Dat zij nog altijd menen dat het doel goed is evenals de middelen, die zij aanwendden om de te benoemen rector een bestaan te verschaffen, hetgeen trouwens door Mgr. de Bisschop bij het laatste bezoek aan het Bisdom ook werd erkend. 6e. Dat zij wegens de voorgaande erkenning door Z. D. H.

niet kunnen begrijpen, wat er nog in de weg kan staan, wijl toch ook de H. E. H. Deken aan meer dan één ondertekende gezegd heeft: "Ga naar de Bisschop; zoals Mgr. beslist is het goed". 7e. Dat zij zich ook eerst tot Mgr. Hoefnagels, later tot Mgr. Drehmans zelf wendden om hun verzoek kenbaar te maken, tevens om raad te vragen, welke raad steeds met de meeste welwillendheid werd verleend, doch ook even trouw opgevolgd. Redenen, waarom adresanten niet kunnen begrijpen waarom, zelfs na het voldoen aan alle voorwaarden, toch niet aan hun vurig, doch rechtmatig verlangen kan worden voldaan.

H. E. H. Deken, wachtersmoede, herhaaldelijk zo bitter teleurgesteld, maar toch overtuigd van hun goed recht en de heiligheid der zaak, waarvoor zij strijden, wendden ondergetekenden zich tot U, uit naam van zovele huismoeders, wie het moeilijk valt de lange weg op zondagmorgen, in het donker, door modder en slijk, te moeten afleggen; uit naam van de schoolkinderen, die verstoken zijn van het grote voorrecht om ook op werkdagen de H. Mis te kunnen bijwonen, en eindelijk ook uit naam van de gehele bevolking. Zij verzoeken U dringend hun voorspraak te willen zijn en smeken U Uw machtige steun te verlenen bij elke voorkomende aangelegenheid, opdat toch eindelijk zovele inwoners niet langer meer gedwongen zijn de kapel, gebouwd met zovele offers hunnerzijds, te moeten voorbijgaan om een half uur verder hun godsdienstplichten te gaan vervullen.

't Welk doende, van U, H. E. Heer, de ootmoedige dienaren w. g. J. Drabbels, P. v. Tiel, P. J. Tacken, L. Tacken, J. M. Jenniskens". Intussen werd de meubilering van de kapel verder afgewerkt. Het altaar was afkomstig uit Venlo, de communiebank kwam uit de parochie Arcen. Een nieuwe kruisweg werd geschonken door de Paters Franciscanen van Venray, terwijl de banken werden bekostigd door de coöperatieve molen. Van tijd tot tijd ging men bij de H. E. H. Deken vragen om de kruisweg te komen

inzegenen, maar dit werd telkens geweigerd. De Paters van Venray wilden dit graag komen doen, mits de heer Deken dit goedkeurde, maar die goedkeuring werd natuurlijk ook niet gegeven.

Om de hemel geweld aan te doen en om de zegen van O. L. Heer af te smeken om hulp en uitkomst in deze netelige kwestie, werd elke zondagnamiddag in de kapel de rozenkrans gebeden.

Om aan de strijd voor hun goed recht nog wat meer bekendheid naar buiten te geven, werd er propaganda gemaakt door woord en geschrift waardoor men wilde bereiken dat ook elders verdedigers zouden komen voor de goede zaak van de Meterik. Zo liet men prentbriefkaarten maken met foto's van de coöperatieve molen, met als onderschrift: "Eendracht maakt macht". Ook de kapel moest op de prentbriefkaart en deze kaarten droegen als onderschrift: "Het verweesde kerkje". Deze kaarten werden overal naar toe gestuurd en vooral aan geestelijke en wereldlijke autoriteiten.

In september 1902 wendde men zich wederom tot de Bisschop, maar in het daaropvolgende schrijven van het Bisdom werd medegedeeld dat een onderhoud met Z. D. H. nutteloos zou zijn, vooraleer men het over het doel en het voorwerp van dat onderhoud eens was geworden met de H. E. H. Deken van Horst. Een beslissing, in welke vorm dan ook, zou trouwens toch niet door de Bisschop genomen worden zonder vooraf eerst het advies van de deken van Horst te hebben ingewonnen. Zoals men ziet bleef het steeds maar hetzelfde liedje. Men bleef steeds maar ronddraaien in dezelfde cirkel. Men werd van het kastje naar de muur gestuurd. Klopte men aan bij de bisschop, dan werd men naar de deken verwezen en kwam men op de pastorie in Horst, dan werd men weggestuurd met de woorden: "Ga naar de Bisschop". Het was iets verschrikkelijks, er was geen uitweg meer. Wat moest men nu beginnen, waarheen moest men zich nu nog wenden?

Er volgde nu weer een tijd van wachten, maar in het najaar besloot men om toch weer persoonlijk

naar het Bisdom te gaan.

De afgevaardigden werden ontvangen door de secretaris van het Bisdom, Linssen. Deze stond hen welwillend te woord en zei dat de zaak er goed voorstond. Hij beloofde hen er met Mgr. over te spreken. Men had weer nieuwe hoop gekregen en vol verwachting keerde men huiswaarts.

Op 12 december 1903 kwam het volgende schrijven binnen:

"Mijnheer, Zodra ik in de gelegenheid was, heb ik Mgr. gesproken over de zaak van Uw komst alhier. Nadat ik alles getrouw had uitgelegd, antwoordde Mgr. dat hij nog niets met zekerheid kon aangeven, omdat hij nog juist daags tevoren geschreven had naar de deken van Horst om te informeren naar het jaarlijkse inkomen van H. H. Kapelaans en rectoren. Dit zal moeten voorafgaan als grondslag voor alle onderhandelingen, nl. dat men weet hoeveel in zijn geheel de rector jaarlijks zal behoeven voor zijn onderhoud. Gij zult dus nog een beetje geduld moeten hebben. w. g. W. Linssen, secretaris".

Hierop volgde enkele maanden later, op 8 maart 1904, het volgende schrijven:

"Weled. Heer, Z. D. H. draagt mij op U, en door Uw vriendelijke bemiddeling, aan de ingezetenen van Meterik, te berichten, dat het in de bedoeling ligt van Z. D. H. om, alvorens een bepaalde grondslag voor het bestaan van een rector vast te stellen, af te wachten de inzending en het nazien van de begrotingen van de rectorale hulpkerken in Uw streken. Deze begrotingen zijn reeds ten dele ingezonden of zullen weldra ingezonden en nagezien worden. Wat verder aangaat de definitieve aanstelling van een rector, zo belast Z. D. H. mij verder met de mededeling, dat, aangezien het beschikbaar geestelijk personeel sedert enige tijd weinig in aantal is, vóór september of oktober a. s. wel niet tot de aanstelling van een rector zal kunnen worden overgegaan, w. g. Linssen, secr. Bisschop".

Men meende nu aan de Meterik dat alles in kanen en kruiken was, maar zelfs nu nog bleek dit een

fata morgana te zijn.

Weldra kwam er een nieuwe vloedgolf van tegenwerking van burgemeester Houba en de Horster burgerij en niet het minste van de deken en het kerkbestuur. Nu men in Horst bemerkte, dat de Meterikse droom misschien in vervulling zou gaan, ging men dit oude, beproefde middel weer in alle felheid hanteren om zodoende op het meest kritieke ogenblik weer een wig te kunnen drijven in de lopende onderhandelingen en de bereikte resultaten weer te niet te doen.

Het was waarlijk of de duivel er mee speelde, maar het eind van het liedje was dat men in Horst wist te bereiken, dat door Mgr. Drehmans de oorspronkelijke voorwaarden van de overleden Mgr. Boermans werden ingetrokken en een nieuw voorstel werd samengesteld. Hierin heette het: Een kapelaan meer in Horst met als standplaats Meterik. Het ging vergezeld van de volgende voorwaarden:

1e. de ondertekenaars van het ons toegezonden stuk of andere personen, wie dan ook, storten aan het Bisdom Roermond een som van $560 + 200 = 760$ gulden totwaarborg dat door hen elk jaar aan de dienstdoende priester te Meterik zal worden uitbetaald in 4 termijnen de som van 560 gulden en dat door hen zijn woning en kapel in goede staat gebracht en onderhouden wordt en voor de benodigdheden der godsdienstoefeningen in voldoende mate gezorgd wordt.

2e. blijven de bewoners van Meterik naar het oordeel van de Kerkvoogd van het Bisdom Roermond bij de vervulling een of meer termijnen ten achter, dan wordt gemelde priester uitbetaald uit genoemde waarborgsom. Is deze voor meer dan $\frac{3}{4}$ van 560 gulden verbruikt, dan zal het kerkbestuur van Meterik worden gewaarschuwd het verbruikte binnen een maand aan te vullen. Zo dit niet geschiedt, zal de dienstdoende priester naar elders verplaatst en niet meer vervangen worden.

3e. voor genoemde waarborgsom van 560 gulden zal een pandbrief, rentende 4% worden aangekocht, welke rente jaarlijks aan de dienstdoende priester zal

worden uitbetaald in mindering van f 560,--. Genoemde belegging geschiedt op risico der waarborggevers, zodat het Bisdom voor onverhoopt verlies van het waarborgkapitaal niet aansprakelijk is.

4e. indien het Rijk, de Gemeente en de Parochie een gedeelte van genoemde jaarlijkse bijdrage van 560 gulden blijvend voor hun rekening nemen, wordt het bedrag van genoemde som van 560 gulden afgetrokken. Tevens wordt dan een gelijk bedrag voor eenmaal door het Bisdom toegegeven van de waarborgsom, indien de rest naar het oordeel van de Kerkvoogd van het Bisdom Roermond nog genoeg waarborg biedt.

5e. de som van 200 gulden, die in genoemde 760 gulden begrepen is, dient tot waarborg voor de behoorlijke verzorging van de benodigdheden van de godsdienst.

6e. genoemde som van 760 gulden moet gestort zijn vóór of op 20 september e. k., anders kan de Meterik niet voor het dienstjaar 1 oktober 1904 - 1 oktober 1905 in aanmerking komen.

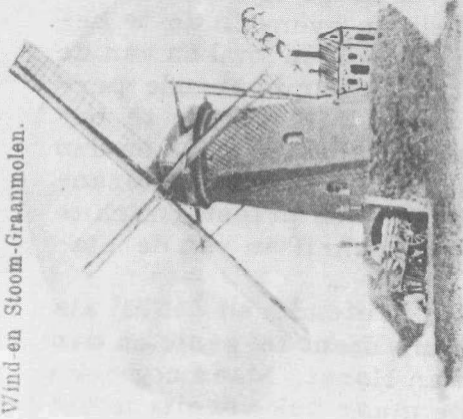
7e. de regeling der werkzaamheden van de dienstdoende priester geschiedt door de Bisschop.

Te Meterik werd hierna van gedachten gewisseld en men was zeer teleurgesteld over deze verandering. Men dacht dat er nu een rector benoemd zou worden en nu was het slechts eendienstdoende priester met minder bevoegdheden. Er werd besloten om maar weer eens een schrijven te richten aan de Bisschop en hem erop te wijzen, dat de voorwaarden van Mgr. Boermans destijds tot het verkrijgen van een rector geheel waren nagekomen.

Op 15 augustus 1904 ontving Joh. Drabbels een brief van de deken van Horst waarin deze mededeelde, dat hij een brief van de Bisschop had gekregen. Drabbels kon die brief aan de belanghebbenden voorlezen en er een afschrift van nemen, daarna moest hij weer terug naar de deken omdat Mgr. wilde dat de brief in het archief van de parochie bewaard bleef. Het schrijven van de deken bevatte ook de opmerking van Mgr., dat de voorwaarden omtrent de

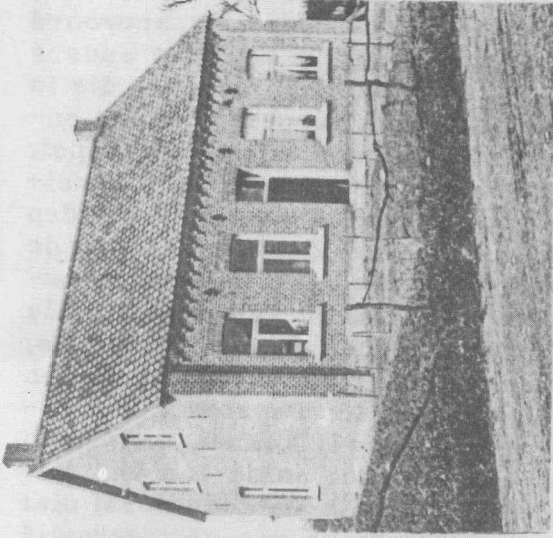

Horst.
(Meeterik.)

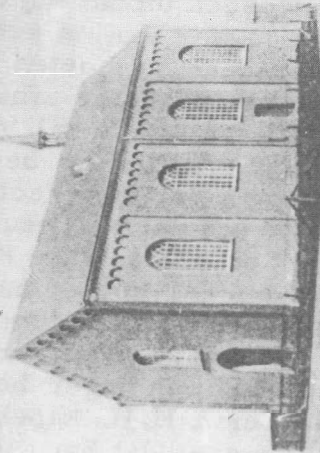

Wind-en Stoom-Graanmolens.

Eendracht maakt Macht.

Rectoraat.

Verweerde Kerkje.

te benoemen geestelijke en de diensten in de kapel onveranderd van kracht bleven.

In die ingesloten brief van de Bisschop stond het volgende:

De tijd nadert om over de benoeming van een priester te Meterik, althans voor dit jaar, een beslissing te nemen. De brief, welke men mij in de te Meterik gehouden vergadering gezonden heeft, kan ik, én om de vorm én om de inhoud, niet als antwoord op mijn voorstellen aanvaarden. Ik kan niet anders dan mij aan de gestelde voorwaarden houden, die in som niets anders zijn dan waarborgen voor het onderhoud van de aan te stellen priester, van de kapel, de woning van de priester en de godsdienst. Op welke wijze de daartoe nodige gelden verschaft worden kan ons onverschillig zijn. Wel denken wij dat de gemeente en het kerkbestuur voor de te Meterik fungerende priester evenveel subsidie zullen geven als voor de beide te Horst wonende heren kapelaans, zodat de Meterik dan zoveel minder zal behoeven op te brengen, maar de aangeduide som moet gewaarborgd worden, immers, wij kunnen toch geen priester benoemen, als hij geen middelen van bestaan heeft en in de onkosten van de godsdienst niet voorzien wordt, en die som dient ons gewaarborgd te worden omdat wij ons niet willen blootstellen aan het gevaar van na een korte of lange tijd de betrekking weer te moeten opheffen en evenmin de te benoemen priester afhankelijk te willen maken van de goede of kwade wil van enkele contribuerende personen. Willen de bewoners van Meterik de te benoemen priester rector i. p. v. kapelaan noemen dan laten wij dat aan hen over, aan de zaak zelf verandert dit niets, daar de te benoemen priester zich te houden zal hebben aan de voorschriften van de statuten van het Bisdóm.

Wel zal een rector kunnen pretenderen dat hij als zodanig een hoger honorarium dient te genieten dan de Eerw. H. H. kapelaans van Horst. Maar nog eens wij menen dat het voldoende maar ook vereist is dat de fungerende priester met deze gelijk staat.

Wij verzoeken U het bovenstaande aan de heer Drabbels bekend te maken met de bemerking dat de zaak voor 20 september moet geregeld zijn, daar wij aldan over de weinige priesters kunnen beschikken. w.g. J.M. Drehmanns, bisschop van Roermond.

Als er weer een brief van Roermond was gekomen volgde daarna weer prompt een bespreking van de inwoners van Meterik in de school. Zo was dit ook nu weer. De toestand werd besproken en er werd besloten om, ondanks het feit dat het geen rector zou worden, die benoemd werd, het voorstel toch maar aan te nemen, dan zou men tenminste gedeeltelijk de godsdienstplichten in de eigengebouwde kapel kunnen vervullen. Op 17 september 1904 werd door bemiddeling van de kassier van de Bank van Haffmans en Steegh te Venlo het bedrag van de waarborgsom ad 760 gulden overgemaakt aan de Bisschop van Roermond, Mgr. Drehmanns. En toen kwam oktober 1904 en toen werd door de bisschop benoemd tot kapelaan te Horst met standplaats Meterik, de Weleerw. heer P. J. de Fauwe, tot dan toe kapelaan te Helden.

Ik hoef U niet te schetsen de blijdschap waarmee deze benoeming hier werd ontvangen. Na zoveel jaren van wachten, van offers brengen, van hoop en teleurstelling, was het dan eindelijk zover gekomen dat de kapel zou kunnen worden gebruikt en vanaf deze tijd werd er iedere dag één heilige Mis gelezen, let wel, ook 's zondags was er nog maar één H. Mis.

Tot leden van het kerkbestuur werden door de Bisschop benoemd:

J. Drabbels, P. J. Tacken, P. H. Derix en F. Verheijen. Deken Janssens was nu toch naar de Meterik gekomen om de kapel in te zegenen, wellicht niet met grote vreugde, maar de inzegening werd toch door hem verricht.

Precies zoals het met een opgroeiende jongen gaat, die, zoals men dat wel eens uitdrukt, van onder en van boven uit zijn broek groeit, zo ging het

ook met de kapel. Die bleek veel te klein te zijn voor het aantal inwoners en hij moest dus vergroot worden. Bij het gemeentebestuur werd aangeklopt voor de som van 10.000 gulden. De gemeenteraad besloot met algemene stemmen om 7.000 gulden toe te staan, alsmede elk jaar 125 gulden voor de priester. In het jaar 1906 begon men met de eerste steenlegging van het nieuwe gebouw hetgeen in oktober van dat jaar klaar kwam; het werd een kruiskerk, die zeer zeker velen nog gekend hebben.

Nog steeds was er op de zondagen slechts één leesmisse, zodat niet alle Meterikse mensen hun zondagsplichten in hun eigen kerk konden vervullen. Daarom werd er door tussenkomst van de Weleerw. heer de Fauwe bij de deken op aangedrongen om op zondag een 2e H. Mis en wel een gezongen Hoogmisse te mogen hebben. Dit werd echter geweigerd!

Op 5 april 1909 werd nogmaals door 3 Meterikse afgevaardigden verzocht om een 2e H. Mis op zondag; ook deze keer echter zonder resultaat.

Hierna werd op 12 april 1909 een door ruim 100 Meterikse gezinshoofden ondertekend schrijven gericht tot deken Janssens, waarin zij hun volle instemming betuigden met het recente verzoek van de drie afgevaardigden om op zon- en feestdagen een 2e H. Mis te verkrijgen, alsmede het dopen van de kinderen toe te staan en het eerste kerkbezoek van kraamvrouwen. Ook dit werd geweigerd!

Daarna ging de heer Drabbels naar de bisschop met hetzelfde verzoek om een 2e H. Mis, maar ook bij de hoogste instantie in het Bisdom bleek het verzoek weer niet in goede aarde te zijn gevallen want ook Mgr. Drehmanns weigerde.

Ook een schrijven aan de Bisschop, wat daarna op 20 april 1909 werd verzonden en waarin de sterke drang van de ingezetenen naar een 2e H. Mis tot uiting kwam, vond geen genade en werd eveneens afgewezen.

Hoezeer de deken van Horst nog op de Meterikse mensen gebeten was moge blijken uit het volgende voorval wat in die dagen gebeurde en wat ik U niet

wil onthouden.

Mijn vader, die toen voor de 2e keer wilde gaan trouwen, kwam op de pastorie in Horst. De deken was verre van vriendelijk, omdat mijn vader steeds een van de medewerkers was geweest in de strijd voor een eigen kapel en priester. De thans aan de gang zijnde actie voor een 2e H. Mis deed daar bovendien op 't ogenblik weer geen goed aan. Daar er een zekere graad van aanverwantschap bestond, moest er voor dit huwelijk dispensatie gegeven worden. Maar volgens hetgeen de deken zeide was dit hier niet nodig.

De daaropvolgende zondag zouden in de kerk van Horst de huwelijksafkondigingen moeten beginnen en zou vanaf de kansel de le roep hebben moeten plaatsvinden. Hoe het ook zij, er gebeurde niets, de afkondiging bleef achterwege. Nu was het natuurlijk mogelijk dat hier een vergissing of een misverstand in het spel kon zijn, maar de mensen in Horst lachten al tegen elkaar en zeiden: "Die worden niet afgeroepen, dat komt omdat het er van de Meterik zijn". Toen mijn vader hoorde dat er geen afkondiging had plaatsgevonden ging hij naar de deken om te vernemen wat daarvan wel de reden mocht zijn. De deken antwoordde dat er in dit geval dispensatie moest zijn en op de vraag waarom dat dan niet direct in orde was gekomen hernam de deken: "Ik heb het niet geweten maar het kan niet meer op tijd in orde zijn, dus het huwelijk kan niet meer op de bepaalde dag doorgaan". Daar mijn vader toen zonder huishoudster zat en al bijna alles geregeld was, was dit een minder aangename verrassing. Daarom stelde hij er de deken van in kennis dat hij naar de Bisschop zou gaan. Maar de deken liet zich niet van de wijs brengen en sprak: "Ga maar naar de Bisschop, die zal U ook niet helpen, want het kan onmogelijk meer op tijd klaar zijn".

Daags daarna ging mijn vader naar Roermond. De Bisschop stond hem zeer vriendelijk te woord en nadat hij geluisterd had naar zijn gerechtvaardigde klachten, sprak hij: "Ga maar gerust naar huis en

werk maar door, ik geef U de stellige verzekering, dat alles op tijd klaar is". Toen mijn vader een paar dagen daarna op de pastorie kwam, werd hij met ongewone hartelijkheid ontvangen en er was geen vriendelijker mens dan de deken. De volgende zondag kreeg mijn vader de 1e en 2e roep tegelijk.

Intussen werd onze kerk, door toedoen van de W. E. H. de Fauwe, versierd met een nieuwe communiebank, altaar en beelden. Hij was ook een sterke voorstander van de 2e H. Mis, waardoor hij in ongenade viel bij de H. E. H. deken en waarschijnlijk kwam het daardoor dat hij in aug. 1909 werd overgeplaatst naar Tungelrooy en hij dus de Meterik, waar hij graag was, moest gaan verlaten. Reeds eerder, n.l. bij de kapelbouw, was ditzelfde lot beschoren aan kapelaan Vallen in Horst. Deze kapelaan steunde de Meterikse verlangens en daarom werd hij overgeplaatst. Toen hij afscheid kwam nemen aan de Meterik zei hij: "Ik wist wel dat ik het zwarte schaap was".

Tot zijn opvolger werd benoemd de W. E. H. J. K. Notermans, die tot dan toe professor was aan het progymnasium in Venlo. Het was toen nog niet te voorzien, dat deze alom geziene en beminde geestelijke leidsman 32 jaar lang de hogere belangen van onze plaats zou behartigen. Maar met dit alles hadden wij nog geen 2e H. Mis en omdat de drang daartoe bleef aanhouden werd weer een onderhoud aangevraagd bij de H. E. H. deken, maar deze gaf ten antwoord dat hij het nutteloos achtte om over een 2e H. Mis te komen spreken en verzocht daarvan af te zien. Op 11 jan. 1910 werd het nogmaals bij de Bisschop geprobeerd en op die brief met het verzoek om een 2e H. Mis werd geantwoord, dat Z. D. H. indertijd mondeling een afdoend antwoord had gegeven en dat de Bisschop het niet nodig achtte dit te herhalen.

Men was hier te Meterik niet content over het steeds maar afwijzen van naar hun oordeel rechtmatig verlangen en er werd aldoor verzocht om niet te berusten.

De antwoorden van de Bisschop waren niet bevredigend en men was van mening dat Mgr. de feitelijke toestand niet duidelijk inzag. Daarom werd in de maandelijks vergadering in de school, welke nog steeds werd gehouden, besloten om bij de Bisschop nogmaals stappen te doen en de noodklok te luiden. Men was van oordeel dat, als het in laatste instantie niet zou baten, het toch ook geen schade zou doen.

Dus werd op 9 februari 1910 weer een brief verzonden aan het Bisdom waarin de heer Drabbels nog eens de hele geschiedenis herhaalde vanaf de plannen tot oprichting van een kapel in 1898 tot aan de benoeming van de W. E. H. de Fauwe tot 3e kapelaan van Horst met standplaats Meterik. De Heer Drabbels vervolgt dan:

"Toen de W. E. H. de Fauwe hier benoemd werd, verwachtte U. D. H. dat de kerk van Horst evenveel subsidie aan de kapelaan te Meterik zou geven als aan de beide te Horst wonende H. H. kapelaans, zodat de bewoners van Meterik dan minder zouden hoeven op te brengen. Tot nog toe hebben wij geen cent van Horst ontvangen en komt de gehele betaling ten onzen laste en alles wat maar enigszins betrekking heeft op financiële steun voor onze kerk of priester wordt totaal verboden, zodat wij worden verplicht daarmee naar Horst te gaan.

De H. E. H. Deken van Horst klaagt altijd dat de kerk van Horst arm is, dit verwondert mij niets als ik denk aan het spreekwoord "onrechtvaardig goed gedijt niet" en ik meen dat dit hier wel van toepassing is. Immers, als lid van de gemeenteraad is mij bij het nazien van de begroting van het R. K. armbestuur van Horst gebleken dat de gelden, die de leden van het armbestuur in de kerk verzamelen, en waarvan de Horster ingezetenen veronderstellen, dat die ten goede komen aan de armen, worden verbruikt door de kerk van Horst. Slechts 100 gulden wordt jaarlijks ontvangen, zijnde het salaris van de voorzitter van het armbestuur. Ik heb de voorzitter daarop gewezen waarop deze antwoordde:

"De deken wil het zo en wij hebben daarvoor een goede zitplaats boven in de kerk".

Mgr. mij dunkt dat wij wel degelijk recht hebben van spreken en hopen dat de toestand hier zal worden als in andere rectoraten! Het is mij niet bekend of op deze brief een antwoord is gevolgd en, zo dit wel is geschied, wat dat schrijven bevatte maar wel is mij bekend dat er in het geheel niets veranderde: alles bleef zoals het was.

Toen de W. E. H. Notermans een jaar hier was en de mensen kende, zag hij ook in dat een 2e H. Mis hier absoluut nodig was en namens het kerkbestuur werd toen het volgende schrijven verzonden aan de bisschop op 20 november 1910:

Monseigneur, Ondergetekenden, leden van het kerkbestuur van de H. Johannes te Meterik, nemen hierbij eerbiedig de vrijheid U. D. H., op aandringen der ingezetenen alhier, beleefd te verzoeken hun een 2e H. Mis toe te staan op zon- en feestdagen en wel om de volgende redenen:

Dat wegens het komende slechte weer de behoefte aan een 2e H. Mis weerduidelijk is gebleken, want het is voorgekomen dat op Allerheiligendag j.l. door het slechte weer sommige personen geen H. Mis hebben gehoord.

Dat hier vele personen zijn, vooral vrouwen, die gedurende het bestaan van de kerk geen enkele gezongen H. Mis meer gehoord hebben. Het gaat bovendien ook niet aan om hier in de kerk een zitplaats te betalen en in Horst ook nog een, terwijl na het afleggen van de afstand van hier naar Horst een staanplaats voor velen onvoldoende is.

Dat wij gaarne geldelijke offers willen betalen, zoals nu toch reeds gebeurt, maar wij hopen ook met andere rectoraten in onze buurt gelijkgesteld te worden, hetgeen ook in onze eerste voorwaarden ligt opgesloten.

Dat het elders de gelovigen op allerlei gebied wordt gemakkelijk gemaakt, zelfs met vele geldelijke offers van het Bisdom, zoals men in de tijdschriften en dagbladen leest, terwijl hier een grote

schare gelovigen gedwongen wordt met hun priester hun kerk voorbij te gaan om een half uur verder aan hun godsdienstplichten te voldoen.

Dat het godsdienstig karakter van de bevolking daardoor sterk achteruit gaat en daarvoor onverschilligheid in de plaats treedt, hetgeen toch geenszins bevorderlijk is voor kerk en maatschappij. Weshalve ondergetekenden U. D. H. beleefd verzoecken aan hun billijke verlangens te willen voldoen.

Dit schrijven was ondertekend door de leden van het kerkbestuur. Het zou echter nog 3 jaar duren en wel tot 1913, voordat de toestemming tot de 2e. H. Mis werd gegeven. Heel langzaam volgden nu ook andere concessies. In 1918 mochten de kinderen in onze kerk gedoopt worden en in 1919 konden hier ook begrafenissen plaats vinden en velen zullen zich nog herinneren hoe bij de inzegening van het kerkhof op Allerheiligendag 1919 het zo geweldig koud was. Er viel ijsregen en het was zo verschrikkelijk glad, dat er bijna niet op het kerkhof te komen was.

In 1919 mochten voor het eerst huwelijken gesloten worden in onze eigen kerk. Pas in 1922 volgde de benoeming van de W. E. H. Notermans tot rector en werd Meterik dus een zelfstandig rectoraat. Meterik groeide en in 1923 was de kruiskerk veel te klein geworden en werd ze vergroot. De zijbeuken werden erbij gebouwd en de kerk werd bovendien voorzien van een flinke toren, waarin weldra 3 klokken hun gebeier uitgalmden over de Meterikse landouwen, zowel bij feestelijke als droevige gelegenheden. De bondszaal werd gedurende de bouw van de kerk gebruikt als noodkerk en toen de nieuwe kerk in gebruik werd genomen waren er reusachtige erebogen opgericht.

In 1925 werd Meterik een parochie en werd rector Notermans door de Bisschop benoemd tot de le pastoor.

In 1928 werd onze kerk verrijkt met een orgel, geleverd door de fa. Vermeulen te Weert. Het betekende voor onze kerk een nieuw hoogtepunt, al dient erbij gezegd te worden, dat de muziek jammer

genoeg eigenlijk wat scherp was en daardoor niet zo goed voldeed.

In 1932 kreeg Meterik de 1e kapelaan, de W. E. H. W. Wagemans, die na enkele jaren werd opgevolgd door kapelaan H. Adams.

Op 23 maart 1940 vierde pastoor Notermans zijn 40-jarig priesterfeest. Wegens de Vasten werd het feest gevierd op 4 mei en toen hadden wij hier tijdens de plechtige hoogmis reeds voor het eerst volkszang. 's Avonds werd de jubilaris gehuldigd in de bondszaal en werd hem namens de parochie een enveloppe met 1000 gulden aangeboden. Er werd naast voordrachten een revue opgevoerd met als titel "Um pestoër drejt 't aal umhin". De aanwezigen werden door de jubilaris op wijn getraceerd en ik hoef waarlijk niet te zeggen, dat er toen goed gedronken is en daar had niemand meer plezier van dan pastoor Notermans zelf. Daags daarna was hetzelfde programma voor de jongeren. Op 18 juni 1940 werd kapelaan H. Adams door Mgr. Lemmens overgeplaatst naar Weert en met hem ging een geziene figuur heen, die hier veel wist tot stand te brengen en verreweg de meeste inwoners zagen hem dan ook node vertrekken, terwijl hijzelf nog het liefst hier was gebleven.

Op 22 juni 1940 nam de nieuwbenoemde kapelaan, de W. E. H. A. Adams, tot dan toe rector op Stokerhorst, zijn intrek in onze parochie.

24 okt. 1940 was een zwarte dag voor Meterik. Op die dag overleed nl. onze grijze parochieherder, pastoor Notermans. Als er ooit een geestelijke is geweest die zo zeer gehecht was aan zijn parochianen en de parochianen aan hem, dan was het zeker pastoor Notermans, die 32 jaar lang hier was geweest en al die tijd had gewerkt aan het zieleheil van de inwoners, die de mensen als het ware van binnen en van buiten kende, die bijna een hele generatie had zien opgroeien. Het was dan ook geen wonder dat de hele parochie hem op 28 okt. naar zijn laatste rustplaats begeleidde. De ganse parochiegemeenschap rouwde om het verlies van deze zieleherder, die als

het ware met de Meterikse mensen vergroeid was.

Op 4 dec. 1940 begon pastoor van Haeff, die alhier was benoemd als opvolger van pastoor Notermans, voorheen pastoor te Mook, zijn werkzaamheden in onze parochie.

Op 13 nov. 1942 werden onze kerkklokken door de Duitsers uit de toren gehaald en weggevoerd.

Tengevolge van ondergrondse werkzaamheden moest kapelaan A. Adams na de grote razzia door de Duitsers op 19 aug. 1943 onderduiken en op 14 sept. van dat jaar namen de Duitsers pastoor van Haeff mee. In de tijd, die nu volgde, werd onze parochie bestuurd door 2 paters Lazaristen, pastoor Boonen en pater Nota. Tijdelijk is er in de plaats van pater Boonen nog een Javaanse pater hier geweest.

Na een verblijf van ruim 5 maanden in het concentratiekamp in Amersfoort werd pastoor v. Haeff op 22 februari 1944 weer vrijgelaten, vier dagen later was hij weer terug in onze parochie. Op 31 maart d. a. v. vertrok pater Boonen weer naar zijn klooster in Panningen. Tijdens de evacuatie eind okt. en nov. 1944 toen bijna de hele parochie moest evacueren, had onze kerk veel te lijden van granaten. In de toren werden flinke gaten geslagen en de muur aan de achterzijde aan de Schadijkerkant werd vernield. Dit lot trof tevens het altaar van O. L. Vr. van Altijddurende Bijstand hetwelk tegen deze muur stond.

Op 22 november 1944, daags voor de bevrijding, onderging onze kerk hetzelfde lot, wat praktisch alle kerken in de omtrek beschoren was, de Duitsers lieten de toren springen en daardoor werd bijna de hele kerk vernield. Alleen het priesterkoor bleef ongeveer in zijn geheel, maar van de mooie gebrandschilderde ramen bleef niets meer over. Na de bevrijding beleefden wij het merkwaardig feit, dat pastoor van Haeff in de kapelanie woonde en kapelaan Adams in de pastorie.

Bij de benoemingen van het Bisdom in de herfst van 1945 werd pastoor van Haeff benoemd tot pas-

toor te Merselo en pastoor A. H. de Bot van Merselo kreeg zijn benoeming voor Meterik.

Onze kapelaan A. Adams werd benoemd tot kapelaan te Baarlo. Wegens een tekort aan geestelijken werd hier geen nieuwe kapelaan meer benoemd. Op 2 okt. vertrok kapelaan Adams naar Baarlo. Met pastoor van Haeff was het echter anders; deze ging niet naar Merselo en bleef hier. Ofschoon pastoor de Bot reeds hier was komen kijken, bleken deze benoemingen later weer te zijn ingetrokken.

Intussen lag onze kerk nog maar steeds in puin en moesten de kerkdiensten gehouden worden in de bondszaal, die weer als noodkerk dienst deed. Deze zaal was voor dit doel veel te klein. Om dit te ondervangen werden er op zondag 4 H. H. Missen gelezen. In de zomer was het bovendien in dit lokaal veel te warm.

Op 16 febr. 1946 lazen wij in de krant dat Mgr. Lemmens aan de Z. E. H. pastoor van Haeff eervol ontslag had verleend, wegens ziekte en in diens plaats had benoemd de Z. E. H. Severinus Tijssen, tot dan toe pastoor in Geijsteren.

Op 20 febr. arriveerde pastoor Tijssen alhier en op 24 febr. vond de installatie plaats. Deze plechtigheid had plaats in een complete sneeuwstorm.

Op 5 juni vertrok oud-pastoor van Haeff naar Lottum waar hij als rustend pastoor zijn intrek nam bij de Eerw. Zusters. Vanaf begin juni verleenden de paters Lazaristen weer hulp in onze parochie, eerst kwam pater Boonen weer hier en daarna pater Janssen.

Onder het pastoraat van pastoor Tijssen vond de herbouw van onze verwoeste kerk weer plaats. Eind juni 1946 had de aanbesteding plaats en werd het werk opgedragen aan de aannemer Theunissen. De kerk mocht geheel worden afgebouwd met de toren inclus. Het was een grote vreugde toen wij de noodkerk weer konden verlaten, en onze intrede namen in onze eigen parochiekerk.

Dank zij de verkoop van het "kerkebos" kon worden overgegaan tot de aanschaffing van een nieuw

orgel, hetwelk werd geplaatst door de orgelbouwers Verschuieren te Heijthuisen. Op 8 febr. 1953 vond de inwijding plaats.

Op 24 jan. 1954 nam pastoor Tijssen afscheid van onze parochie na zijn benoeming tot pastoor te Ittervoort. Ook kapelaan Janssen ging ons verlaten wijl hij door zijn overheid was benoemd in dezelfde functie te Leeuwen-Maasniel.

Op 11 febr. 1954 kwam de nieuwbenoemde pastoor, de Z. E. H. Spee in onze parochie, waarna op zondag 21 febr. de installatie plaats vond. Door het initiatief van pastoor Spee om iedere 1e zondag van de maand een collecte te houden, zijn wij thans reeds zover dat reeds 2 van de 3 nieuwe klokken in de toren hangen. In onze parochie wordt thans steeds assistentie verleend door de paters van de H. Familie.

Zoals men ziet, in 50 jaren kan er veel gebeuren. Elke geschiedenis heeft ons iets te leren. Als wij hier enkele punten mogen aanstippen, dan zouden dat de volgende kunnen zijn.

1. Geen enkele strijd, gestreden voor een goede zaak, is nutteloos.
2. Het spreekwoord "De aanhouder wint" bewijst hier duidelijk dat het redeneerend bestaan heeft. Men moet de moed niet te gauw opgeven.
3. Deze geschiedenis leert duidelijk dat wij de priester niet moeten zien als mens. Als mens is hij aan ons gelijk en kan falen. Maar wij moeten in de priester zien de afgezant van God, de plaatsbekleeder van Christus op aarde, die tot taak heeft ons te leiden op de weg, die voert naar de hemel.
4. Dat onze voormannen zo veel hebben klaargekregen is te danken aan hun eendrachtige samenwerking. Dat geldt ook nog voor heden en voor de toekomst.

Bij elk probleem zullen er wel verschillende meningen zijn, maar bij goed onderling overleg is alles tot een goede oplossing te brengen.

Laten wij daarom tot elke prijs de eendracht be-

waren. Laten wij allen bedenken dat in verdeeldheid alles wordt kapot geslagen, maar ook dat alles kan worden bereikt, als wij vasthouden aan dit éne devies: "Eendracht maakt macht".

De tuinbouwvereniging te Meterik-Horst in het goud

Het zij mij vergund ter gelegenheid van ons gouden bestaansfeest even terug te blikken in het verleden van onze tuinbouwgeschiedenis.

In 1890-1895 vestigden zich in deze contreiën enkele voor die tijd goed ontwikkelde tuinders, t.w. dhrn. G. van Rens, H. Vaessen en Gebr. Janssen.

De door hen geteelde produkten werden door hen zelf in Duitsland verkocht, voornamelijk in de steden Krefeld, Düsseldorf, Duisburg en Essen.

Spoedig kwamen er meer tuinders, vooral in de buurtschappen Middelijk en Afgang.

De produkten welke in die tijd geteeld werden waren hoofdzakelijk erwten, bonen en augurken.

Veilingen bestonden in die tijd nog niet, men gaf zijn produkten mee met kooplieden, welke ze in opdracht van de telers op de Duitse markten verkochten.

Uitbetaling vond plaats na aftrek van een uiteraard behoorlijke winst, zodat de beginnende tuinders in die tijd dikwijls te weinig in het zakje kregen. Kooplieden welke in die tijd hier produkten opkochten waren o.a.: Oirbans, Gebr. van Wijlick, Piet van Wijlick en Breuers, verschillende ook thans nog bekende namen in de kopersbanken van de veiling.

In die tijd was hier hoofdzakelijk Duits geld in omloop en werd meestal met gouden marken betaald.

Veel tuinders waren oorspronkelijk Peelwerkers en thuiswevers. Verschillenden van hen trachtten door hard werken en sober leven een centje opzij te leggen. Zodoende kwam men langzamerhand tot een zelfstandig bedrijfje met enkele varkens, wat kippen en tuinbouw. Voor een ander gedeelte bleef echter niet veel meer over dan een kromgewerkte rug en stijve ledematen.

Het verenigingsleven stond in die tijd uiteraard nog in de kinderschoenen. Toch rijpte langzaam het besef dat men elkaar nodig had, wilde men iets be-

reiken. In sept. 1911 vond op initiatief van Hendrik Drabbels een bespreking plaats met enkele tuinders ten huize van Versleyen aan de Americaanseweg. Hier werd men het onder het lommerrijke geboomte al spoedig eens. Men besloot een tuinbouwvereniging op te richten met als hoofddoel verbetering van de afzet van groenten en fruit.

Het bestuur bestond uit de heren: H. Drabbels, voorzitter, H. Geurts, G. v. d. Beuken, M. Versleyen, J. Wismans, J. Jeurissen en Ant. Lemmens. Tot secretaris werd benoemd dhr. Martinus Bouten tegen een salaris van 50 hele guldens per jaar.

Van deze werkers van het eerste uur zijn thans nog in leven de heren: H. Drabbels, J. Wismans, J. Jeurissen en M. Versleyen. Dhr. Drabbels nam het voorzitterschap tijdelijk aan totdat de vereniging goed op gang was.

Er waren de eerste jaren bij de vereniging tuinders aangesloten uit America, Hegelsom, Horst, Castenray en Oirlo.

In 1915 telde de vereniging 164 leden. Koninklijke goedkeuring op de afdelingsstatuten werd in 1916 verkregen.

Jammer genoeg zijn tijdens de bevrijding diverse bescheiden zoekgeraakt, doch wijlen le secretaris Bouten, welke volledig vergroeid was met het wel en wee van de vereniging heeft naderhand nog veel gegevens opgediept en op schrift gesteld.

In 1914 werd de heer Drabbels opgevolgd door wijlen dhr. L. Tacken-Vos, welke gedurende 23 jaren de voorzittershamer heeft gehanteerd. Deze eminente voorzitter kenmerkte zich door grote bekwaamheid, zorg en plichtsbetrachting; een man van karakter die het schip van de tuinbouwvereniging met vaste hand door de moeilijke crisisjaren loodste.

Mede door zijn grote invloed heeft de vereniging zich gestadig uitgebreid.

Ik wil hier even verder op ingaan omdat de wor- dingsgeschiedenis van de C. V. V. nauw verbonden is met het werken en streven van enkele bestuursleden uit de beginperiode.

In 1909 werd n.l. opgericht de Venlose Veilingvereniging, afgekort V. V. V.

De tuinders van de dorpen brachten ook hun produkten naar deze veiling. Deze werden echter pas geveild als alle produkten van de Venlose tuinders verkocht waren. De heren M. Versleyen en Piet Wijnands gingen destijds als verzorger naar de veiling. Wanneer de bonen wel eens een keer prijzig waren, fietsten beiden om een uur of elf nog eens gauw naar de veiling, ieder met een zakje bonen op het stuur. Als eerste verzorger ontving dhr. Versleyen 1 mark per veilingdag en op de terugweg ging hij aan de Californischeweg schansen maken samen met de rooie Koppers en Kupers Naad.

Het steeds achterna veilen bevredigde natuurlijk niet. De tuinders verzochten dan ook om lid te mogen worden van de V. V. V., zodat men dezelfde rechten en plichten had als de Venlose tuinders. Dit werd echter niet toegestaan.

Als tegenhanger van de V. V. V. werd toen de Veilingvereniging "linker-Maasoever" opgericht, met als vestigingsplaats Blerick. Door gebrek aan outillage en kooplieden werd dit een mislukking, zodat men noodgedwongen weer naar de V. V. V. moest, wilde men zijn produkten kwijt. Geleidelijk aan probeerde men door onderhandelingen met het V. V. V.-bestuur verbetering te krijgen in het veilingstelsel voor de buitentuinders, evenwel zonder resultaat.

In 1915 werd door een groep afgevaardigden van de dorpen o.w. de heren Tacken, Vos en Bouten en enkele mensen uit Helden en Blerick onder leiding van notaris Verheggen uit Blerick een bespreking gearrangeerd met het bestuur van de V. V. V. in de Couden Tijger te Venlo om tot een aanvaardbare regeling te komen. Deze vergadering, welke in een verhitte sfeer werd gehouden, leverde geen resultaat op.

Het was reeds zeer laat toen een groepje van de bewuste vergadering, w.o. notaris Verheggen, de voorzitter van de V. V. V. en dhrn. Tacken en Bouten richting Roermondse Poort togen.

Onder een gaslamp die toen nog brandde werd nog een laatste poging gewaagd om in één schip te komen. Notaris Verheggen vroeg aan de V. V. V.-voorzitter: Kunnen wij lid worden van Uw veiling, ja of neen. Het antwoord luidde: "Nu niet en nooit". De reactie van Verheggen was: "Dan is thans de Coöp. Venlose Veiling opgericht en wij zullen nog deze week beginnen met veilen in een pand aan de Havenstraat. Diezelfde nacht nog werd een functionaris van de V. V. V. uit bed gehaald en tot tijdelijk directeur van de C. V. V. benoemd.

De C. V. V. was geboren en heeft zich door de kinderziekten heen voorspoedig ontwikkeld en is thans van een van de grootste veilingen van Europa.

Intussen waren in de omgeving meer tuinbouwverenigingen opgericht en steeds nog breidde het tuinbouwareaal zich verder uit, evenals de kippenstapel. De eieren gingen van hieruit naar de V. P. N. te Roermond.

De C. V. V. verhandelde ook eieren maar ondervond veel tegenwerking van de V. P. N. Deze laatste stond op het standpunt dat de eieren veel beter in Roermond verhandeld konden worden.

Dhr. Versleyen, die in 1925 al eierverzamelaar was, rekende uit dat de eieren op de C. V. V. 4 cent per kg meer oprachten dan in Roermond, weshalve men besloot om zich bij de C. V. V. aan te sluiten. De V. P. N. reageerde fel, doch kon niet verhinderen dat voor en na praktisch alle eierverenigingen in het land van Horst en Sevenum zich bij de C. V. V. aansloten.

Op 1 febr. 1937 vierde onze tuinbouwvereniging haar 25-jarig bestaan. Dhr. M. Bouten trad af als secretaris en dhr. Wim Janssen werd tot zijn opvolger benoemd. Salaris f 400, -- per jaar.

Het verzorgingswerk werd tot dan toe waargenomen door Joh. Alards en P. Wijnands. De producten werden toen nog geveild per afdeling. Hoe het kwam weet ik niet, maar de verzorgers kwamen toen dikwijls met hogere prijzen van de veiling terug als het gemiddelde prijspeil van de hele veiling.

Of dit nu lag aan de betere kwaliteit of aan de methode van verzorgen, dit laat ik in het midden. Beiden gingen steeds met de fiets naar de veiling. De terugweg duurde een enkele keer wel eens lang, volkomen begrijpelijk trouwens, want op een fiets merkt men eerder een heiligenhuisje op dan in een auto.

Onze tegenwoordige verzorger Sjeng Alards ging toen ook al mee naar de veiling en heeft geleidelijk de gehele verzorging voor zijn rekening genomen.

Enkele jaartallen en cijfers wil ik nog noemen: In 1933 bouwde dhr. M. Poels, die jaren lang bestuurslid was van de C. V. V. een nieuw warenhuis van 18 are. Vóór die tijd stonden er echter al kassen in de Afhang.

In 1938 voerde de Tuinbouwvereniging nog ziektebestrijdingswerkzaamheden uit t. b. v. de leden.

In 1939 werden meerdere kassen gebouwd. Deze werden toen tweedehands met teeltvergunning gekocht in het Westland.

In 1944 namen de Duitsers voor f 4.000, -- emballage mee.

In 1948 werd een begin gemaakt met het coöperatief sorteren van augurken.

In 1949 werd een tuinbouwloods gebouwd.

In 1951 werd begonnen met het blokken van tomaten.

In 1955 werden loods en blokplaats uitgebreid.

In 1959 werd begonnen met collectief aspergesorteren en

In 1960 werd een tuinbouwstudieclub opgericht.

In de beginjaren had onze vereniging een omzet van enkele duizenden guldens.

In 1936 was de omzet f 53.776, --

In 1940 was de omzet f 102.000, --

In 1950 was de omzet f 215.000, --

In 1955 was de omzet f 614.000, --

In 1959 was de omzet f 1.080.000, --

In 1960 was de omzet f 1.250.000, --.

52 leden van onze vereniging beschikken over staand glas met een totale oppervlakte van 9 ha.

Ruim de helft hiervan is licht of zwaar verwarmd.

De totale oppervlakte modern fruit bedraagt $\pm$ 7 ha.

60 leden telen aardbeien tot een gezamenlijke oppervlakte van $\pm$ 15 ha.

40 leden oogsten asperges van totaal 25 ha.

1 lid is sierteler en uit zijn warenhuis is al menige anjer naar de veiling verhuisd.

De tomaten- maar vooral de slangkomkommer- teelt heeft zich hier de laatste jaren sterk uitgebreid.

De hoofdprodukten van de koude grond zijn aardbeien, asperges, augurken en spekbonen, terwijl andere produkten zoals bessen, prei, witlof, koolsoorten en sla ook in betekenende mate geteeld worden. 1)

1) Uittreksel uit de feestrede van H. J. P. Verhaegh bij gelegenheid van het 50-jarig bestaan van de tuinbouwvereniging te Meterik-Horst op 9 januari 1962.